

Quod in recenti Senatûs Consulto Amantissimi

Patriæ, Studiosissimi Legum, Fide in Regem

Remque publicam spectatissimi

CONSILIARII

CENSUERUNT,

Id nunc copiosius, quo universis Regni Ordini-

nibus constare possit exponunt, declarant,

lucique tradunt publicæ.

Us Regni Nostri in Curlandiæ, & Semigalliæ Ducatus, tam clarum est, ut iam supremum Regis Nostri, Reique publicæ in eisdem Ducatus dominium à nemine possit ignorari, tantum abest, ut in dubium revocetur. CAROLUS quoque Regius Noster Princeps, quam verus, quamque legitimus Curlandiæ Dux haberi debeat, quam nulli controversiæ obnoxio jure Ducatum hunc adierit, id pariter illustrium virorum invictis non ita pridem argumentis ostensum fuit.

I. Anno 1561. GOTHARDUS KETLERUS Curlandiæ, & Semigalliæ Ducatus supremæ ditioni SIGISMUNDI AUGUSTI, tunc magni duntaxat Litvaniæ Ducis subiecit, ea tamen lege, ut quamvis se deinceps Beneficiarium Clientem SIGISMUNDI sponderet futurum, Curlandiam tamen non sibi modo, sed posteris quoque suis stipularetur.

II. 1569. Idem GOTHARDUS KETLERUS iam Dux Curlandiæ, non Litvaniæ tantum, sed toti Regno, prout Litviam, Poloniamque complectebatur, arctiore vinculo se Ducatumque suum adstringere voluit, ne unquam a corpore Reipublicæ separari posset, *pattoque subiectionis* se, posterosque suos Poloniæ Regum clientes perpetuos fore sancte pollicitus est.

III. Alterum iam abit sæculum, ut florens hæc Provincia, suprema Regum, & Reipublicæ Polonæ ditione teneatur. Ab eodem illo Anno 1569. succedentes longa serie Curlandiæ Duces, iuramentum fidei, quod præstare Serenissimis Poloniæ Regibus, & Reipublicæ tenebantur ipsi, præsentibusque semper præstabant, idque ad præscriptam horumce Ducatum regiminis formam. Quamquam postremus ex stirpe Ketleriana Curlandiæ Dux, extrema iam Senecta, & vergente ad finem vitæ curriculo, ea Reipublicæ indulgentia usus est, ut severa illa clientelæ in persona exhibendæ necessitate per Constitutionem Anni 1726. solutus fuerit, declaratumque sit, eum si per Procuratorem suum id officium præstitisset, Regi, Reique publicæ satisfacturum. Quia tamen non sine causa timeri tum poterat, ne jus Regni detrimenti inde aliquantum caperet, neve futuri Curlandiæ, ac Semigalliæ Duces, exemplum hoc, quo se ab obligatione in persona sua iuramenti præstandi eximerent, prætexere possent, provida ad futuros eventus circumspectione cautum fuit a

Repu-

Republica, ne lege solutus FERDINANDUS ullius in posterum prætextui, aut præjudicio locum daret suis successoribus, quo se vellent a personali Clientelæ professione vindicare. Serenissimus quoque Augustus II. reversali Anni 1731. ita suo Regnique sui juri præcaverat: *Declaramus hisce literis nostris, quod actus hic, nihil receptæ consuetudini, & solennitatis infeudationis ex pacto & Providentia in futurum præiudicare, nec pro exemplo reputari poterit.*

IV. Serenissimus Augustus III. cum eodem tempore, & Regno suo apud nos & publicæ Regni tranquillitati auspicatissimum dedisset initium, pace postliminio restituta, iis nos pacis fructibus cumulaverat, quos non nisi sub religiosissimo Rege sperare fas erat, nulla publica clades tam felicitis Regni tempora funestavit. Nullam famem gravio-remque sterilitatem experti sumus, feracioribus etiam campis, & indulgentiore in nos sub tanto Principe Cælo usi. Commerciiis ampliatis locupletati, aucti opibus, in longa pace consenuimus. Nec poterant tanta felicitatis nostræ incrementa non mirificos in nobis grati animi erga optimum Principem sensus excitare. Hujus tantæ felicitatis, & quid Clementissimo Regi postea debitori essemus, præensione factum est, ut Respublica in optimum Principem totum Curlandiæ negotium contulerit, plenissimamque potestatem obtulerit imponendi, quem veller, Curlandis Ducem.

V. Antiqua serenissimorum Poloniæ Regum, cum magnis Moschoviæ Ducibus amicitia, tot fæderum tractatibus confirmata, tantum apud serenissimum Regem nostrum valuit, ut cum ab eo Anna Russorum Imperatrix pro comite Ernesto Bironio Ducatum Curlandiæ postularet, tantæ commendationi facilem se se præbuerit. Itaque serenissimus Rex usus jure suo sibi a Republica Anno 1736. concessio,

Ducem Curlandiæ Bironium declarari fecit, plurimumque per id vetustis, quæ Regnum nostrum inter, & Russiam intercedebant fœderibus momentiac roboris adiecit, cum tantum apud se auctoritatis Russicam commendationem habere ostendisset. Quum vero Comes Ernestus Bironius recenti Principatu munificentissime auctus præcipuis postea clientis fiduciarii muneribus, ad quæ iure gentium stringebatur, defuisset, cum auctoritati Reipublicæ, cuius apud eum, tamquam clientem prima ratio esse debebat, contravenisset, palam est eum, non modo in beneficentissimam erga se Rempublicam, sed in se quoque ipsum deliquisse.

In se ipsum, inquam, gravissime deliquit. Enim vero, quamvis Duces Curlandiæ Regum Reique publicæ Polonæ supremo dominio subiiciantur, nemo tamen eos absolutos propemodum in suo Ducatu Principes negaverit, non quod supremi sint, aut a corpore Reipublicæ non dependent, sed quod simillima absolutis Principibus Dominis iura possideant, iudicia in subditos exercean, creent Magistratus, conferant, quibus velint, officia & subsellia, privilegia, immunitates, cæteraque, quorum concedendorum, collatam sibi per formam regiminis, habent potestatem, largiantur & concedant; Hac ergo tam fortunata Principis conditione posthabita, comes Ernestus Bironius, alieni Imperii obsequiis se se mancipavit, externæ aulæ Ministerio se totum tradidit, doni, quo maximo a Rege & Republica cumulari poterat excellentiam depressit, Ducatus dignitatem imminuit, & quod multo gravius est, nulla iurata fidei, quam Polonæ Reipublicæ debebat, ratione habita, simili iuramento se se Russorum obstrinxit imperio, seu spes omnes fortunarum suarum illuc transtulisset, seu sponte ea re iuri Reipublicæ derogare decrevisset. Criminis status deinde reus, a

Russo.

Rufforum Senatu iudicatus, damnatusque duodeviginti annorum spatio carcerem toleravit.

Gravius adhuc in leges Regni, & eius in Ducatum Curlandiæ jura deliquit, nec unquam parcenda negligentia eius auctoritatem offendit, cum serenissimo Regi, eidemque Regno clientis fidem in persona non iurasset, nec eundem Ducatum jure clientis ipse, verum per Procuratorem duntaxat suum accepisset, in eoque præcipuas, quæ de creandis Curlandiæ Ducibus sunt, leges violasset, quum æs alienum, quod bonis mensæ Ducis inhærebat, non solum non sustulisset, ut pacto stringebatur, verum etiam longe auxisset, in gentibusque debitis Ducatum hunc Reipublicæ Polonæ subiectum oneravisset, quum denique iuramento fidei a statibus Curlandiæ non recepto, auctoritatem suam minime stabilivisset, nec ipse per se Provinciam hanc gubernasset, nec judicia suo nomine administrari curasset; Hæ causæ sunt, hæc sunt comitis Ernesti Bironii delicta, quæ ius illi omne ad Curlandiæ Ducatum ademerunt. In mutuo enim dantis, & accipientis contractu, ut in eo, in quo de concedenda Bironio Curlandia agebatur, quid obsecro spectari solet, quam conditionum utrinque stipulatarum executio, quam obligatio earundem quamprimum exequendarum. Illæ igitur cum a Comite Bironio eum in modum, quem lex præscriperat, impletæ non fuerint, cum clientis fiduciarium muneri in re gravissimi momenti satisfactum non sit, quis non videt ius omne Comitis Bironii ad Ducatum Curlandiæ, extingui & ita interire, ac si nunquam extitisset.

VI. Serenissimus AUGUSTUS III. feliciter nobis imperans demandatas partes sibi a Republica constitutione Anni 1736. explere, quam plenissime adnixus est, & potestate novi Curlandiæ Ducis constituendi hac lege sibi concessa

cessa usus, Comitem Ernestum Bironium, sublato e vivis Ferdinando Ketlero, Ducem creavit, eo tamen illi imposito munere, & diserte expresso, ut is pariter omnibus in acceptanda hac clientela conditionibus satisfaceret. Ex his ille cum præcipuas neglexerit, ea ipsa de causa, iure quocunque ad Curlandiam certissime dicendus est excidisse. Accedit, quod cum Russici Senatus decreto captivitatis ad vitæ tempora pænæ addictus sit, cum non ipse solum, sed eius posterius ad quoscunque gradus dignitatesque inhabiles declarati, ex eo quoque indubitate constat Russiam ipsam nunquam antea *Ernestum Bironium* pro legitimo Curlandiæ Duce agnovisse. Nam si illum iudicio suo, si sententiæ a se latæ, & condemnationi subiecit, certe eum, non poterat tanquam Curlandiæ Ducem, verum tanquam Ministrum suum, & subditum subiicere. Nam cum hoc extra omnem controversiam sit, Curlandiam, simul ac unanimi Ordinum huius Ducatus consensu, in perpetuam Reipublicæ Polonæ ditionem concessisset, ad eandem Rempublicam semper pertinuisse, eandem Poloniam Rempublicam, in huius Ducatus possessione, neque sub initium, neque succedentibus temporibus, ab ulla vicina gente turbatam fuisse, Ducatumque hunc, sine ulla vicini cuiusquam contradictione, aut allato impedimento possedisse, quo pacto, quove iure fieri quisquam potuisse dicat, ut Russiæ Senatus Comitem Bironium, tanquam Curlandiæ Ducem iudicaret? atque etiam ad vitæ tempora duraturæ captivitati sententia irrevocabili manciparet? Quinimo, quod ob non impletas legibus Regni præscriptas condiciones nec sit, nec fuerit legitimus Dux Curlandiæ, comes Bironius, quodque is sit de eo Imperii Russici sensus, ipsa huius rei clarissimum documentum Russia suppeditavit, quum Comitem Bironium, ni-

hil super hoc Republica, (penes quam supremum in Curlandiæ Duces dominium) consulta, nec consensu eius exquifito, illum iudicaverit, condemnaverit servum pænæ, omnisque juris inhabilem declaraverit. Et tamen, (quod notandum) hæc eadem Russia, qua scripto, qua legatorum suorum ore Ducatum Curlandiæ indubitato iure Reipublicæ Polonæ subesse agnovit, agnoscitque.

VII. Voluit equidem Clementissimus Rex noster, ut est hominum malis depellendis unice natus, tam misero casu prolapsum Bironium relevare, nec destitit ad eum libertati pristinæ restituendum, regiam suam auctoritatem, præces etiam suas interponere. Sed in cassum humanissima Clementissimi Principis pro Captivo officia cecidere. Quinimo Imperatrix Russorum lege Anni 1736. salva, summo studio Carolum Regium Principem fovere cæpit, eumque Regi Patri sollicitè admodum commendare; Utque commendationi suæ pondus adderet, suorum Ministrorum voce significavit, nunquam fore, ut Bironius libertati redderetur. Cum præterea Curlandiæ ordines continuis Regiam nostram Majestatem precibus fatigarent, ut vellet afflictis eorum rebus consulere, ut sublato miserrimo Anarchiæ genere, daret illis Ducem, quo duodeviginti annis caruerant, finemque tot malis imponeret, Serenissimus Rex tot malis impulsus, præcipue vero per legem anni 1736. iure suo usus, inhabilitate comitis Bironii solenniter declarata, omni quod ex hoc fonte redundare posset impedimento sublato, ducatum Curlandiæ serenissimo Principi Catolo contulit; Qui quidem novus Curlandiæ Dux omnes tam a lege in Curlandiæ subiectionis pactis requisitas conditiones, tam per communia de Feudis gentium iura necessarias, & iniunctas cumulatis-
sime adimplevit.

VIII. Prodiere in publicum non ita pridem libelli quidam, tanquam a Ministerio Russico Ministris Poloniae oblatis, in quibus quamvis apertè dicatur Ducatus Curlandiae & Semigalliae Feudum esse Reipublicae, ac proinde eorum collationem non a solius Regis Poloniae pendere arbitrio, quia tamen exinde perstringendi serenissimi Regis Nostri quæri ultro videbatur argumentum, inferrique iniuriosa admodum consecutione CAROLUM Principem Regium sine omnium Ordinum, Equestris præcipue consensu, ac proinde illegitime Ducem Curlandiae renunciatum esse, id enim vero temere, & (ne quid gravius dicam) falso esse obiectum ex iis, quæ diximus, dicturive sumus, evinci potest. Quæcunque ad Ducatum Curlandiae, eius cum Regno unionem, eius Ducem a Rege & Republica declarandum, Ducisque gubernacula pertinent, luculenter de his omnibus, legibus iam inde ab anno 1579. latis, sed præcipue in formula regiminis & in pactis subiectionis contentis, edocemur. Cuncta hæc Reges Poloniae inviolate servaverunt, nihilque iis fuit antiquius, quam ut hæc Provincia ad præscriptum regeretur, novi Duces, nulli per legem injectæ conditioni deessent, nec, nisi certissima data earum exequendarum fide, Ducatum pro solenni clientum more reciperent. Ratio primum provectæ ætatis, tum illustrium in Rempublicam meritorum Ferdinandi Ketleri ultimi ex hac Domo Ducis valuit, valuit grata memoria, Ketleros fuisse, qui primi Provinciae istius adiunctione Regnum Poloniae ampliarunt, ut Respublica onerosiore cæteris conditione Ferdinandum his verbis constitutione Anni 1726. expressis solverit. Cui (Ferdinando) *homagium, quale Constitutio Anni 1683. præscribit, condonando, ut illud, propter provectam suam ætatem & singularia merita etiam per Procuratorem suum præstare possit, benevole concedi.*

concedimus hoc tamen præcaventes, ne hoc privilegio successoribus eius uti liceat. Vetusior vero Anni 1683. Constitutio, cui vel præprimis Kestlerianæ Domus privilegia innituntur, sollicite eiusdem istius conditionis securitati prospicit, expresse cavens, ne quod Ferdinando concessum fuit, *in sequelam, & præiudicium trahatur*, sed quotiescunque contigerit, novum Curlandiæ Ducem creari, is in persona sua, Nobis, & successoribus nostris, fidem iurare teneatur. Huic igitur tam diserte expressæ, toties repetitæ conditioni defuit Comes Ernestus Bironius, cum ad ius iurandum præstandum in persona non comparuerit, ære alieno præterea Ducatum non exemerit, sed maiore etiam Feudum Reipublicæ oneraverit, subsidia militaria a Ducibus Curlandiæ præstari solita nec ipse unquam suppeditavit neve suppeditari possent, causam præbuerit, cum ingentibus debitis bona mensæ Ducalis onerasset, sed ne ipsis Curonibus quidquam, quod debebat, Comes Bironius præstitit, eosque decepit, cum in eorum privilegia, iura, libertates, ut omnes ante eum Curlandiæ Duces fecerunt, non iurasset, nec eorum iuramentum excepisset; quo factum est, ut facilius isti, ad omnem Bironianæ iurisdictionis, nominisque ipsius memoriam abolendam processerint. Eum igitur in modum Curlandia vacante, & Comite Bironio primo quidem illegitimo eius Duce, deinde huiusce Ducatus ob captivitatem perpetuam prorsus inhabili, serenissimo Regi Augusto de novo Curlandiæ Duce constituendo cogitandum fuit, ad quod eum omnium Regni Ordinum consensu accessisse negari, nisi a manifestæ veritatis impugnatoribus non potest. In confesso etenim est Reges nostros primum ordinem, primam supremam & nobilissimam Reipublicæ partem constituere, huic primo, & summo Ordini reliquos duos omne suum ius potestatemque,

quantum quidem ad Curlandiæ Ducatum attinebat, plenissime concessisse, quodque ei semel concesserint, credibile est, imo certissimum nunquam id ad se vindicare voluisse. Sacra igitur Regia Maiestas, cum Constitutionis Anni 1717. habita ratione, in senatus Consilio Anni 1758. jure suo sibi concessio tunc primum usura, legem illam & potestatem in Carolo Regio Principe, executam esset, nihil egit, quam ut maiori parti Senatorum suorum subscriberet & votorum pluralitati sua quoque sententia suffragaretur. Nec poterat non multorum Senatorum in eum Principem consensus conspire, cui ad Ducatum hunc, & Principe dignæ virtutes, & memoriâ optime de Regno nostro meriti Jagellonici sanguinis viam fecerant, consensui huic tamque legitimæ suæ electioni, ipse Dux Carolus grande momentum illico addidit, expletis Constitutionis Anni 1736. conditionibus, bonis, mensæ Ducalis, pignore liberatis jurejurando Regi, & Reipublicæ personaliter præstito, atque vicissim a Curonibus accepto, perpetua Ducatus huius cum Republica unione, & clientela firmata, Juribus Regis, & supremi Reipublicæ Domini, ut Clientem Fiduciarium decuit, hæctenus summa cum fide & integritate propugnatis. Ex tam legitima Serenissimo Carolo Ducatus huius collatione constare potest, quam Comitibus Ernesti Bironii illegitima, & illegalis fuerit, qui quidem Comes Bironius, nullum privilegium, quo a personali juris jurandi exhibitione eximeretur, adducere potest, quod quamvis subsequeretur, *legis, tamen formalitate omissa*, ac consuetudine iurium Curlandiam concernentium spreto, nullius roboris esse poterat. Ut enim ratum quidquam sit, quod legibus trium Ordinum consensu sancitis adversatur, concipi nullo modo potest. Præterea cum totum fere *sistema formulæ regiminis* Comes Bironius funditus subverterit,

cum

cum ut iam toties inculcatum est, conditionibus lege præscriptis defuerit, cum id potissimum prætermiserit, cui vel præprimis illius ad Curlandiam ius inniti debuit, ruere omnino illud ipsum ius debuisset, ac reipsa corruisse, imo nullum unquam existisse manifestissimum est.

Contra Serenissimus Rex Noster, quidquid in causa Curlandiæ egit, egit omnia ex præscripto legis Anni 1736. nihilque in eo factio Clementissimi Regis argui potest, quod consensu prævio omnium Ordinum comprobatum fuit. Unde invicte responderi potest iis, qui ex eo, quod Curlandiam, ac Semigalliam non solius esse Regis Feuda dicerent, derogare collationi in favorem Caroli Regni Principis factæ ausi sunt. Quamvis enim indubitatum sit, Curlandiam non a solo pendere Rege, at non minus certum est, lege comitiorum concessam potestatem deligendi pro lubitu, novi Ducis Curlandiæ, solum unice habuisse Regem. At, quanta optimi Regis in hoc quoque bonitas enituit? noluit ille iure suo, solus eligendo uti, sensu Senatus sui prius non exquisito, qui convocatus, ut quondam cum duobus insimul Ordinibus legis Anni 1763. auctor fuit, sic nunc ad eiusdem legis mentem censuit, nimirum Curlandiæ Ducatum, tanquam immediato destitutam Principe a solius Regiæ Maiestatis pendere arbitrio. Quanta autem hic Senatus sensus Patriæ attulerit emolumenta, notius omnibus est, quam ut sit opus referre, illud tamen præteriri non potest, hoc Senatus consulto id Rempublicam Nostram consequi, ut pro inidoneo ad Principis dignitatem Comite Biro-nio, illustrem Jagellonicæ stirpis heredem, clientem haberet. Quod ipsum precipue consummata multis annis prudentia & egregia Status Curlandici notitia instructissimus Senator Palatinus Minscensis sua in sententiâ attigerat, cum de

celebri apud Curones iudicio (Ritterbanck:) loqueretur. Constat igitur serenissimum Principem Carolum Curlandiæ Ducem, divinitus, quia e vicaria Deum in terris repræsentantis regię Maiestatis manu, id sibi oblatum accepisse, quod vigore legis Anni 1736. ipsi conferri potuit, quod non consentiente solum, verum urgente etiam Senatu, quod flagrantissimis omnium votis exposcentibus, collatum est. Patriam certe universam hanc Regis & Senatus sui electionem ingenti studio probasse vel inde patuit, quod plurimi Palatinatus, id suis ad comitia legatis mandaverint, ut Regi serenissimo gratum animum ob Curlandiæ Ducem Carolum Principem creatum, quam possent amplissimis verbis testarentur. Istud grati animi testimonium frequentissimus quoque Senatus multis vicibus iteravit, agnovitque ultro inauguratione Caroli Principis Regem optimum, nihil aliud, quam Constitutionem Anni 1736. implevisse, optimeque ea re de Republica fuisse promeritum, nihilque esse reliquum, quam ut dignissimus Equester Ordo in toto Corpore Reipublicæ coadunatus dei plausum huic facto immortalē.

§. II.

1. Satis ut opinor abunde patuit, quam optimo iure Sacra Regia Maiestas innixa Constitutioni Anni 1736. Curlandiam Carolo Regio Principi contulerit, nunc præter superiora Senatusconsilia postremi hoc Anno 1763. celebrati offerendum appellandumque esse censeo decretum. Quam paucis dissentientibus illud confectum sit, quanta in Patriam gratulatione, dici vix potest; quum complures ibi benesentientes consensu unanimi nullum ius Comitum Ernesti Bironii solidissime evicissent, idque non ex constitutione Anni 1736. modo, verum adductis etiam, quæ jure communi præscribuntur clientum fiduciariorum officiis, taliumque officiorum

ciorum exemplis. Ut iam unicuique constare possit, ea quæ ad inhabilitatem Comitis Bironii convincendam afferemus, non esse solum ingenii auctoris huius operis partum, sed potius gravissimi Senatus sensum & momenta.

2. Excitatus civili morte, & a viginti annorum ^{Princeps} exilio revocatus Comes Ernestus Bironius, nullo Regis ^{Episcop:} & Reipublicæ consensu exquisito, vi & armis Curlan- ^{Cracovi-} diæ & Semigalliæ Ducatus sibi vindicat, quorum legiti- ^{ensis.} mus possessor nunquam fuit, nec esse potuit. Etenim iuxta ius commune, *non expletis conditionibus Possessor non dicitur possidere, & ideo non competit ei restitutio, si deicitur de illa possessione.* Quod quidem tanto fortius hic urgeri potest, quanto clarius est hanc legem diserte Comiti Bironio, in eius diplomate fuisse impositam Anno 1730. *ut permaneat, in omni fidelitate, & subiectione, erga suam Maiestatem, & Serenissimam Rempublicam.* Cui conditioni ille, quantum in illo fuit contravenit, quum se externæ aulæ ministerio addixerit, ubi in eum iure victum condemnatumque primo capitis pæna lata est, deinde, quamvis hæc in perpetuum exilium commutata sit, in iure tamen hoc immutabile esse, compertum est, *non tantum naturali, sed etiam civili morte finire mandatum, & privilegium extinguere.*

3. Extremo supplicio, vel captivitate perpetua condemnatis, potest quidem a supremo Principe aliquantum de pænæ severitate detrahi, & vel vita concedi, vel exilium condonari, at ut tales in integrum restituantur ita quidem, ut antea infames, proscripti, capite deminuti, rursus suo pristino honoris, existimationis, & famæ statui restituantur, hoc enimvero esset probrosum iis, quibus cum talibus usus aliquis, vel consuetudo vitæ intercederet, qui enim est semel servus pænæ declaratus, hic idem est omnium dignitatum
perpe-

perpetuo inhabilis. Et quamvis concederetur, ut fortassis concedendum est, supremis, & absolutis Principibus esse ius eiusmodi reos ita in integrum, & in solidum restituendi, ut ad honores quoque ac dignitates admittantur, fieri tamen nullo pacto potest, ut ad aliud quoque Regnum tale eius modi hominum beneficium extendatur, utque alibi quoque suæ in integrum restitutionis gratia fruantur, fieri inquam non potest, ut non ita pridem captivitatis squallore oblitus ad Principis dignitatem evehatur, præsertim si ad eam spre- tis omnibus eius obtinendæ conditionibus contendat, si, quod intolerabilius est, unde infami pæna excidit, eo vi & armis externæ potentiæ evehatur.

Princeps
Palatinus
Posnani-
ensis.

4. Quod Comes Ernestus Bironius non ad præscriptum legum feudalium Dux factus sit, evidens est, Feudorum enim eorum præcipue, quibus nulla tributa imposita, (ut nos observata semper Germanorum circa Feuda praxis edocet) Feudorum inquam omnis ratio tribus his conditionibus semper fuit, nimirum, supremi Domini solenni agnitione, subsidiorum militarium præstatione, & prompta vicissim eorum executione, quæ Patroni fiduciariis suis clientibus debent, ac spondent. Ex harum conditionum utrinque observantia exurgit ille, qui est Patronum inter, & Clientem nexus, rumpitur vero una ex his deficiente. Has condiciones olim, dum feuda temporanea erant, modo in annum, modo in tres stipulari, & stipulationem renovare necesse erat, ea indita nova stipulationi forma, in quam utæque partes convenissent. Posteaquam vero Feuda hæreditaria invaluerant, illico iuris iurandi, & obsequii Patronis exhibendi ratio alia esse capit, ita quidem, ut reiecta novæ semper instituendæ pro obsequio exhibendo formæ & ritus consuetudine, firma iam & stabilis consti-

constituta sit, ad omnes clientes omnibus supremis Dominis insolubili conditionum servandarum nexu constringendos.

5. Lex illa, quæ feudorum collationem concernit, quæque ei, qui primus feudum posteris illud suis transmissurus accipit, ineluctabilem pro officio clientis exhibendo in persona comparendi obligationem imponit, lex, inquam, hæc communi totius Europæ recepto usu confirmatur. Constat quoque totam Curlandiæ gubernandæ rationem Nostris legibus accuratissime descriptam esse, immutarique illam sine Reipublicæ gravissima offensione non posse, multo minus tolerandam esse, si in eiusdem Curlandiæ aut regendæ, aut conferendæ iura temere quisquam involaret. Præter ea, ut res evidentius pateat, addendum est, id quod nemo inficiabitur, dantem inter, & accipientem illud omnino intervenire debere, ut non solum dans plenam habeat dandi facultatem, verum etiam accipiens accipiendi. Usque adeo quidem, ut dantis voluntas nihil profit, si is, qui accipit, muneri quod sibi offertur, accipiendo non idoneus est. Inde in omnibus Regnis controversarum rerum resolutiones petuntur, inde quoque in causa præsentī concludendum est, ut Feudum hoc excedente e vivis Ferdinando, alteri conferri posset, non solum in conferente ius legitimum ejus conferendi, verum etiam in accipiente idoneam personam requisitam fuisse.

6. Et Rex quidem serenissimus, quin potestatem novi Curlandiæ creandi Ducis habuerit, dubitare nos toties iam laudata Anni 1736. Constitutio vetat. Huic legi trium Ordinum consensu latæ, qui in Senatus Consilio obtrectare ausi sunt, non intelligo, qua ratione temeritatem defendant suam. Executionem enim legum, ejusque rei curam, non censuram Maiores Nostri Senatus Consilii munus esse voluerunt.

erunt. Condere leges Reipublicæ est, nostrum servare, & exequi. Lex igitur Anni 1736. quod effectum suum in Comite Bironio non fuerit assecuta, Status certe illius tunc, & ex Statu proficiscens gubernandæ Curlandiæ inhabilitas in impedimento fuit. Primo enim Domino fidei, & obsequii iurando obstrictus, qui fieri potest, ut alteri incorruptam atque integram servet fidem? Fuerit Comes Bironius quantacunque auctoritate apud exteros, dum tamen alieni iuris esset, Poloniæ Regis Cliens esse non poterat. Duces enim Curlandiæ nullius, præterquam Regis, & Reipublicæ Poloniæ potestati obnoxii esse, nullius, præterquam supremi sui Domini iudicio subiacere possunt. At Comes Ernestus Bironius per Russicum Ministerium criminis Status reus, damnatus, perpetuoque exilio cum omni sua posteritate multatus fuit. Ullumne igitur potentius ad convincendam Comitum Ernesti Bironii possidendæ Curlandiæ inhabilitatem argumentum desiderabitur; An aliquod tam indubitatum cuiusquam ius esse potest, ut non morte civili illico extinguatur? Talis igitur mors cum Bironium vitæ civili eripuisset, & eripuisset nondum expleis ab eo conditionibus, quarum executioni ius eius nitebatur, an non is ea de causa ad Ducatum Curlandiæ inhabilis est dicendus? præsertim cum hoc omnium iuris interpretum unanimi constet sententia: Contractus in fundamento cuiusquam implendæ conditionis initos, illa non impleta esse & haberi irritos.

Palatinus
Lancien-
sis.

22001 207. Cui rei vel maxime in hac causa nitendum esset, sunt certe clarissima illustrium iurisperitorum de feudis testimonia, ut Grotii, Hornii, aliorumque. *Feudum, & beneficium ex benevolentia datum, proprietate Domino retenta, usufructu translato, in suscipientem, eiusque Heredes ex pacto. Item: Feudum est ius utendi, fruendi*

aliena

*aliena re immobili, vel incorporali, quæ immobili comparatur ex benevolentia Domini, sub conditione fidei, & obsequii concessum. Addunt iidem ulterius. Si quid faciat vassallus non faciendum, aut non faciat faciendum, quod utrumque æstimatur ex conditione fidei a vassallo præstandæ Domino, Feudum amittit. Deinde: Per non adimpletionem pacti ex parte vassalli erga Supremum Dominum, quod ex conventionem in investitura adjectum fuerit, Feudo privatur Vassallus. Præterea adiungunt. Si non serventur pactiones Feudo instituendo adiectæ, quamvis supervacaneæ, privatur Vassallus Feudo. Verum ultra hanc conditionum non impletarum causam, ob quam merito Feudis suis Vassalli excidunt, quæque ex ipso nexu Feudali effluit, sunt aliæ quoque non paucæ, ut primo Crimen Feloniæ, quum Fiduciarius Clientis insurgit, vel quidquam nocu-
 menti affert seu per se, seu per subordinatas personas supremo Domino. Consistamus hic paulisper, Comes quidem Ernestus Bironius crimine *feloniæ* propriè dicto delinquere minime potuit, quum ob præcipuas clientis fiduciarii conditiones neglectas, nunquam legitimus Curlandiæ Dux fuerit. Sed etsi eum talem fuisse, quod eius causæ Fautores perrendunt, concederetur, tamen manifestum esset, eum ob crimen *feloniæ*, quodve in supremum Dominum rebellis extiterit, iure omni suo excidisse. 2do Feudum amittitur, ob maximam, & mediam capitis diminutionem. prima tunc contingit, cum Vassallus & libertatem, & bonorum proprietatem, & famam amittit; altera est, cum libertate duntaxat salva, famæ tantum & honorum iacturam subit. 3tia amittendi feudi causa est, cum vassallus, nihil quidem ipse in supremi Domini Maiestatem delinquit, at causam præbet inimicitiarum, offensionumque inter suum Dominum, & vicinum aliquem Principem, quem amicum habere Dire-*

Idem Pa-
latinus
Lancici-
ensis.

*Si eius Domini plurimum interest. Nam: cum ob culpam Vasalli, tertius irritatus nocet Domino, Vasallum Feudo priva-
ri posse.*

8. Jam igitur ex Feudali omnium Gentium iure, ex magnorum scriptorum clarissimis testimoniis facile constat, quid de hoc Curlandiæ Ducatu, quem Vasallitio iure obstricti Duces semper regebant, cogitandum sit. Inde facile inferri potest, legem Anni 1736. primum in persona Serenissimi Regii Principis Caroli Curlandiæ Ducis, ad effectum deductam esse, qui impletis, quæ requirebantur, conditionibus, omnibus & Regni, & communibus hac de re legibus satisfecit.

9. Longum esset omnium tunc Senatorum præclaras afferre sententias, satis erit illustria eorum nomina, infra ad finem Resultati Senatus Consilii adiuncta perlegere. Neque dissimulandum est, tres duntaxat pro Comite Ernesto Bironio palam sensisse, totidem fuisse, qui nullarum partium essent, nec defuisse, qui ob tardum adventum nullam dixere sententiam. Verum qui diligentius rem velit inspicere, si Resultatum Senatus Consilii Anni 1758. adierit, inveniet ibi non Eorum modo nomina, qui nunc tacent, verum Eorum quoque, qui cum nunc pro Comite Bironio nitantur, antea Caroli Regii Principis disertissimi Propugnatores fuere. Nec ista animorum mobilitas mira cuiquam videri debet, cogitanti præsertim, nondum usquam terrarum tam felicem extitisse Rempublicam, quæ omnes semper in omnibus cives consentientes haberet. Ut eodem in Patriam amore ferantur omnes, eodem studio leges prosequantur, non est ulli ex hominibus constitutæ Reipublicæ concessum. Imo nihil tam frequens est, quam ut legum sensum ad libidinem suam, & privata commoda multi detorqueant. Nec Reges, quam

quantumvis optimi placere omnibus possunt. Atque his ex causis omnium est dissensionum origo. Huc accedit privatorum commodorum ratio, honorum ambitus, invidia, & obrectatio, quæ omnia, ubi vigent, (in magnis vero præcipue Rebus publicis, inter primores non possunt non vigere) ibi concordia locus non est, publica commodanegliguntur. Sed de his niuis fortasse multa. Illud tamen non omittendum, ut nostrorum Senatus Consiliorum rata sit auctoritas, ex lege Anni 1717. maiorem suffragiorum partem satis esse.

10. Nunc id paucis demonstrandum est, quam eorum, qui pro Comite Bironio nituntur, studium nulli legum fulcro insistant, & pertinacius duntaxat specioso verborum colore, quam iustius defendatur.

Jam primum in confesso est, plerosque ex his Comitibus Ernesti Bironis Fautoribus, cum in Anni 1758. Senatus Consilio maiori Senatorum parti refragarentur, nihil aliud allegasse, nihil dissensionis suæ prætexuisse, quam quod sine equestri ordine nihil novi decernendum esse existimarent, non illi tunc validam legem, non soliditatem diplomatis Comitibus Bironii, tanquam legitime inaugurati allegabant, non potestatem Reipublicæ novi Ducis Curlandiæ constituendi inficiabantur, quinimo, quod comitiis generalibus Feudi huius collationem reservandam esse pertenderent, ipsi inscii, ac minime cogitantes, invictum contra Ernesti Bironii prætextum ius argumentum dedere. In ultimo vero Senatus Consilio id censuerunt, quod nullomodo cum priore eorum sententia cohærere potest, ut non tanta ipsis cum reliquo Senatu, quanta secum fuerit contentio, utque, cum tantopere sententiis variaverint, nullo modo suffragio suo ad bonum Patriæ, ad legum custodiam respexisse sint existimandi.

Nam differre ad trium ordinum cognitionem præsentem Curlandiæ Statum non est aliud, quam fateri Comitem Bironium nunquam legitime, nec cum pleno Reipublicæ totius consensu Ducatus Curlandiæ possessionem accepisse. Deinde immutato loquendi tenore ius Bironii propugnare, eum legitimum, & ad mentem Reipublicæ legum possessorem esse asseverare, quid est aliud, quam priore pugnare cum sententia? quid enim opus erat comitiis? quid opus erat causam comitis Bironii ad ea reiicere, si indubitata eius (ut posteriore affirmatur sententia) possessio, si legitima, consensusque Reipublicæ, & servatas ea de re leges supponat?

II. Tales tamque a se discrepantes sententiæ, tanquam ad libertatis quilibet sentiendi, argumentum depromptæ, possunt auctoribus suis nomen disertorum in utramque partem hominum comparare, sed a laude constantiæ in bene sentiendo longissime absunt. Nam cum illi, quod Anno 1758. censuere, id 1763. contrario sensu evertant, nihil aliud, quam inviti ostendunt, eos, qui in censendo constantes sunt, quorumque pars maior est, & verissimè, & cum legibus congruenter sentire. Pars maior Senatus Anno 1758. censuit vigore constitutionis Anni 1736. plurimis ex causis supra iam allatis, Regio Principi Carolo Ducatum Curlandiæ in Feudum conferendum esse, in eadem re censenda ad Annum 1763. perseverat, perseverabitque. Pauciores Anno 1758. rem ad resolutionem trium ordinum referebant, nunc Anno scilicet 1763. indubitatum Curlandiæ Ducem Comitem Ernestum defendunt? Iudicent omnes Europæ gentes, uter sentiendi modus, & ratio æquitati, legibus, veritatisque propior sit, utram esse propiorem sit credibilius, num eorum qui secum ipsi penitus pugnant, an qui, quæ senserunt, constanter sentiunt.

12. De sigilli maiestatici usu lex *in vol. leg. Tom. 1.* allegata fuit; cui quidem legi, nemo adversatur. Clarum tamen est, longe ante & latam, & usitatam fuisse, quam Ducatus Curlandiæ Regno *per incorporationem* jungeretur, multo vero post tam in *formula regiminis*, quam in pactis subiectionis cautum fuit, ut Diplomata Ducatum Curlandiæ concernentia Regni & Litvaniæ sigillo munirentur, plurimisque deinde Regni legibus, idem ipsum confirmatum iniunctumque est, ne adus, privilegia, & diplomata ad Curlandiam spectantia aliis, quam Regni & Litvaniæ impressa sigillis ederentur. Itaque iam inde a prima Gothardi Ketleri Institutione lex hæc sacrosancte servata, nec aliorum sigillorum usus fuit. In diplomate vero comitis Bironii hic gravissimus observatur defectus, nam & Maiestatico duntaxat sigillo munitum est, & in illo tamen per gravissimum errorem descriptum legitur. *Sigillo Regni, & M. D. Litvaniæ.* Porro in rebus, quas nulli controversiæ par est esse obnoxias, nulli diligentiae parcendum est, ut *oblata*, cum *originali* concordet, quod de comitis Bironii diplomate dici nequit.

13. Literæ deputatis ad Curlandiam Senatoribus datæ fidem eorum auctoritatis facientes in dubium vocatæ sunt, tanquam sigillo Magni Ducatus Litvaniæ, cuius tamen appositio nullo iure denegata fuit, non munitæ. Quis tamen de earundem literarum robore dubitare audeat, cum toties contigisse recordetur, Deputatos in longe maioris momenti negotiis uno tantum Regni sigillo munitas suas fidei literas deferentes officii sui munus exercuisse, neque tamen id vitio unquam datum fuisse a Republica? *vid. inferius subtit. Collectio auctorum ad Ducatum Curland.*

14. Deputatus a statibus Curlandiæ Schopingius, habuit equidem in mandatis, ut pro comite Bironio laboraret,
literis

literis tamen post ad illum missis iniunctum illi fuit, ut si liberandi e sua captivitate Bironii spes nulla affulgeret, Carolum Principem Regium omni studio a Rege, & Republica in Ducem Curlandiæ postularet. Propensissimi nam enim in se Curonum voluntatem, Princeps hic Regius, cum per Curlandiam iter faceret, egregiis suis dotibus & mirifica comitate comparaverat. Idem ille Schopingius egit omnia, quæ deputationi suæ mandata erant, cavit præcipue privilegiis suæ provinciæ *tam in politicis, quam in spiritualibus*, prospexit confessioni Augustanæ; Nec præcautioni huic Serenissimus Carolus Dux vel minimum quidquam contravenit, creato illico Curlandiæ Cancellario, unde clarissime constare potest, quam humanum, quam ab omni oppressione alienum Serenissimi Caroli Ducis in Curones sit Imperium, cum manu tenendo iura statuum huius Provinciæ, disidentes de Religione dignitatibus, & honoribus extollat.

15. Hic locus est demonstrandi, quot titulis in Regum Poloniæ Maiestatem, & supremum Polonæ Reipublicæ Dominium comes Ernestus reus sit, præcipue quod externæ potentiæ arma & vim ausus est ad Curlandiæ Ducatum invadendum adhibere. Hac vi pro Comite Bironio, eiusque nomine usus est Simolinus, & Tribunus Schroderius, conculcata prorsus Regiæ Maiestatis, & Reipublicæ auctoritate. Hi homines ad comitem Bironium Ducem Curlandiæ agnoscendum militaribus adductis copiis cives Mittavienses coegerunt; pari agendi ratione, minis scilicet & terrore, Provinciæ illius nobilitatem ad defectionem traxerunt, rerum Curlandicarum debitam administrationem Carolo Regio Principi legitimo Curlandiæ Duci per summum nefas eripuerunt, extrema quæque minando summos Ducatus huius Consiliarios cæterosque Magistratus a fide Principi suo debita,

bitā, ab eius imperiorum edictorumque reverentia violent
ter abduxerunt. Idem Simolinus minarum plenis per Du
catum sparsis epistolis, ius Comitum Bironii, quod nullum
habuit, aut potius temerari eius Ducatus invasionem stabi
lire conatus est, severe per *formulam regiminis* prohibita
conventicula nomine Comitum Bironii illicite haberi voluit &
fecit, omnium ausum adiutore, & complice memorato
Schrodersio Actus omnes Jurisdictionis supremi Domini Se
renissimi Regis, & Eius, (qui deputati erant) Senatorum
impedivit, & sustulit, & civibus ad defectionem sollicitatis
irritavit. Insuper Comes Ernestus Bironius eo audaciæ pro
cessit ut per manus memorati tribuni Schrodersii in comitatu
aliquot Russorum militum Ecclesiæ, & curiæ affixum Sacræ
Regiæ Maiestatis rescriptum, quo mandata Serenissimi Regis
ad omnes Curlandiæ status & incolas continebantur, inau
dita temeritate avelli, & lacerari fecit, Ministeriali Regni,
cuius securitati innumeris pæne Regni legibus prospectum
est, & uni è nobilibus cum Ministeriali ad Regium manda
tum Plettembergio denunciandum venientibus violentas ma
nus inferre non exhorruit, hosque omnes triginta horarum
spatio carcere primum detentos, deinde pecunia spoliatos,
per Russicum militem ignominiose tractos ultra limites Cur
landiæ, extrusit, additis contumeliosis pedum, & manuum
confractiois minis, si eo unquam rediissent. Præterea con
ventum primo occultum convocari fecit, in quo *tam violenta*
manu, contra Illustrem Lipski Castellani Lanciciensem, quam
acriori stilo cum gravissima ipsius Regiæ auctoritatis offensi
one, cuius literis munus Lipsii tanquam Plenipotentiarum fir
matum erat, cum magno Senatorii ordinis *intermedia Reipu
blica auctoritatis* in illius Persona contemptu actum est, & col
lecta atque ad rebellionem pertracta ordinum communitas,

ad plenam reuerentis & illegitimam manifestationem coacta, atque ad illud impium opus *actis generalibus curiæ Varisaviensis* inferendum, quamvis irrito conatu, artibus, & instigatione atque impulsu Comitis Bironii animata, & inducta fuit; irrito inquam conatu, cum indignissimum videbatur, quo loco leges condantur, quove multa ad Caronum fidem illibatam Regno præstandam sancita asservantur, illo loco memorabile eorum contumaciæ monumentum recipi.

16. Nunc omni partium amoto studio ex hominibus recte sentientibus, optimeque in Patriam affectis quærere mihi liceat, num quidquam legitimi iuris Comiti Bironio, aut iustæ spei post tot edita facinora superesse potest? Nam ut iam hic iuramentum fidei ab eo non servatum omittam, hæc mora in supremum Curlandiæ Dominum, & Poloniam Respublicam perduellio, nonne eum penitus a Curlandiæ possessione arcebit? Quæsitæ apud externam gentem subsidia, pacis inde publicæ subsecuta violatio, & debilitandis infringendisque iunctis cum vicinis fœderibus suppeditata occasio (ut Russorum irruptione patuit) vis illata Ministeriali conatum omnis Regiæ iurisdictionis excutiendæ manifeste coarguens, cuncta hæc an clienti fiduciario ullo pacto & impie possunt congruere? aut a periurii, pessum datarum legum, formulæ regiminis ac pactorum subiectionis violatorum manifestissimo defendi crimine? An tot Carolo Regio Principi omnium Europæ Regum cognatione clarissimo illatæ *per omnes artes, species & modos* injuriæ ab ullo æqui amatore probari? Hocine erat Serenissimæ Familiæ tot Regibus oratæ, tot Regum procreatrici ab eo expectandum, quem illa nullis eius inducta in se promeritis, nulla hominis dignitate excitata in Principis fastigio collocare munificentissimè conata est? quem semi mortuum suscitare, pristino splendori

splendori restituere studiosissime laboravit? Pertracta ad
 obsequium edictis Regiæ Maiestatis denegandum Provincia
 idque seu ambitione, seu fiducia externarum virum, Curo-
 nes factione Comitibus Bironii tumultuantes, tanto cum aucto-
 ritatis supremi Domini detrimento, cuncta hæc quo alio
 nomine si non convulsionis legum ac criminum status, &
 læsæ Maiestatis appellabuntur? aut cui ignotum esse potest,
 quam severe leges Regni eiusmodi ausus vindicent? quam
 rigide in auctores statutum Curlandiæ præcipue paragrapho
 209. (a) animadverti præcipiat, quam Paragrapho 214.
 (b) graviore adhuc supplicio puniendos esse decernat.
 Constat igitur ex hæcenus dictis, si quis leges Regni, si præ-
 scriptas in dandis investituris conditiones respiciat, Comitibus
 Bironii investituram, esse irritam, esse nullam, eum ad Du-
 catum Curlandiæ prorsus inidoneum, si quis violentam Cur-
 landiæ externi exercitus ope factam ab eo invasionem per-
 pendat, si facinora in usurpato hoc regimine ab eo contra su-
 prenum Dominum patrata consideret, palam est, illum non
 modo usurpatione sua arcendum, verum etiam in ius ad ju-
 dicio Sacræ Regiæ Maiestatis illi proprium, & competens
 ex lege in formula regiminis Anno 1617. edita, & constitu-
 tionibus Anno 1736. inserta, omnino esse vocandum. Si
 his inter Principem, & Nobilem unum, siue plures de possessioni-

D

bus

- (a) Rei Læsæ Maiestatis, rebelles, Proditores, fama, vita &
 bonis priventur, & gladio feriantur, stat. & leg. Cur-
 landiæ.
- (b) Raptores, invasores, rerum suarum propriarum, earum
 dominium perdant, alienarum autem, iure, quod habu-
 erint priventur, & præter rem invasam, aut raptam æ-
 stimatione eius rei invasæ, vel raptæ mulcentur, si rapi-
 nas iteraverint, sint infames.

*bus aliisque rebus orta fuerit, causa ea immediate coram Regia
Maestate intentabitur. Atque hinc invicte deducitur, quod
si legitimo Principi lis in Sacrae Regiae Maestatis iudicio in-
tentati possit, multo magis liceat, imo necesse sit Comitum
Bironium Ducatus Curlandiae verum usurpatorem ac inver-
sorem, ad iudicia relationum propria in ius vocare.*

17. Jam vero quum scriptionis huius auctor Polo-
num se esse fateatur, legum patriarum peritum, ita sibi Di-
vinum numen vult esse propitium, ut ille nullius laedendi stu-
dio, sed amoris in Patriam, gratique in eam animi causa
haec scribenda susceperit. Agnoscit ergo, utroque fatetur,
diuturnam cum Russis pacem, omniaque propensi animi
Russorum in nos argumenta, & cultam haecenus amicitiam,
salutarem patriae Nostrae, utilissimamque semper fuisse, nec
id negat omni ope nobis enitendum esse, ne vel levissimus
Regnum nostrum inter, & hanc Potentiam simultatibus adi-
tus aperiatur. Hoc igitur amicitiae semper colendae studio
ita proposito, fatendum nihilominus est, istam susceptae le-
gum nostrarum tutelae, atque curae jactationem Patriae no-
strae esse perquam iniuriam. De nullis eiusdem harum le-
gum, quibus praecipue nostra stat Respublica immutandis,
aut antiquandis, quod sciam, apud nos agitur, sed & si a-
geretur, aut discrimen earum alicuius subvertendae immine-
ret, certe ea in re solius summi Dei arbitrio Respublica su-
prema sui iuris Domina subesset, nec ab ullo externo pende-
ret Principe. Cur enim, si Germaniae Hispaniae, Galliae,
Angliae, Russiae Regna, & imperia leges suas antiquare, &
novas ferre possunt, id Polonis, liberrimae sub caelo Genti
non liceret. Quanquam, ut iam innuimus, nulla nobis de
mutanda ulla fundamentalium legum est controversia, nulli
tamen

tamen externæ unquam potentiae se se ullo sub colore rebus nostris ingerendi ius dedimus. Nemo igitur offendi debet, si ab eo postuletur, ut diligenter cogitare velit, quantum inter conciliatorem pacis, & initæ vindicem, pactorumque exactorem, discrimen intersit. Et Mediatoris quidem potest inter pares officium suscipi; at stipularum utrinque conditionum defensoris, & Patroni non potest. Et conciliatoris mediatorisque munus meris duntaxat expletur officiis. Initæ vero pacis custodes, vindices ac Patroni, viribus, & bello etiam, quæ sibi partes sponponderunt, defendunt, ac tuentur. Allegatur in dicto superius *Memoriali* Anni 1716. tractatus quidam Serenissimi Augusti II. cum Republica, asseriturque eius tractatus vi Russiam esse legum nostrarum Patronam ac vindicem constitutam. Sed adeundus est hic Tractatus, attenteque legendus, hæc ibi duntaxat reperientur. *Serenissimo Petro S. amicam suam operam per Legatum suum Dolhorukium interponente, pax statuitur.* Et ad finem Tractatus hæc subiunguntur. *Cui rei mediator Dolhorukius Legatus nomine sui Principis subscribit.* Evincitur ergo hinc mediatoris Officium, sed de legum nostrarum tutela ac patrocinio ne verbum quidem. Quid multis? Ultra amicam interpositionem, & Mediatoris partes, nihil. Reipublicæ etenim cum Rege suo concordiam ineunti nullius opus erat patrocinio. Filii enim tunc cum Parente redibant in gratiam, nulla externa ope ad obtinenda, quæ sibi mutuo stipulabantur, indigebant. Datum est igitur tunc amicitiae, quæ maxima Augusto II. cum Petro intercedebat, datum est Petri honori, cum eius *Mediatio* acceptaretur. Nulla tamen inde tutelæ ac Patrocinii umbra eruitur, aut erui potest. Solenne equidem est, ut Principes securitatem alicuius Provinciae, eius defensionem sibi polliceantur, & caveant. Sed

et interni Regiminis, & legum Patroni, ac Fautores admittantur, hoc enim vero liberrimi Regni Civibus intolerandum esset. Nil moramur Vestphalicos Tractatus, nec solliciti sumus, quid ibi iuris Germani Gallis concesserint; in Regno nostro huius rei, nullum, quod sciam, hactenus exemplum extat.

18. Hinc inferendum est, quam egregiè nostri status Ministri, quid sibi, quid Reipublicæ debeant, sentire se ostenderent, si nullum scriptum, in quo eiusmodi legumstrarum tutelæ vel mentio inveniatur, acceptandum sibi esse ducerent, existimarentque se, quo minus id faciant, Honoris Reipublicæ, & celeberrimæ post homines natos Polonæ libertatis ratione prohiberi. Mihi interim satis sit ostendisse, quam hæc curæ rerumstrarum significatio nobis sit & indecora, & iniuria.

19. Male in Patriam is affectus esset, qui ei amica cum vicinis fœdera non optaret. Hæc equidem nobis Rusorum Imperatrix firmiter se servaturam declarat, & nostræ plurimum interest ad illam in hoc erga nos sensu conservandam plurimum operæ studiique contribuere. Quod tamen est cum legum libertatisque nostræ detrimento, id prospicere ne eveniat, & præcavere, id demum boni Civis puto esse officium. Atque hæc providentia, nec Imperatricem offendere debet, utpote in id unice intentam, ne ea, quæ fide fœderum, & publica pace constat, Eius, & vicinorum felicitas diminuatur, nec quemquam alium. Porro id indubitatum est, Senatorii, & Ministrorum Status muneri esse, meminisse, hanc Eorum juramenti præcipuam fuisse partem. *Avertam, quidquid nocivi scivero.*

Punctum Secundum ex Resultato Senatus Consilii Anni 1763.

IN Feudo Reipublicæ, videlicet Ducatibus Curlandiæ, & Semigalliæ, quos non amore Paterno impellente, verum virtute Constitutionis Anni 1736. post fata ultimi de stirpe Ketleriana Ducis Ferdinandi, Serenissimo Principi Regio Carolo, Filio suo, Sacra Regia Maiestas, sapientis æque, ac iusti Regis partes adimplendo, contulit per solennem investituræ actum Anno D. 1759. ac homagium ab eodem in persona ad formam Legum præstitum recepit. Quandoquidem idem Serenissimus Princeps Carolus Curlandiæ, ac Semigalliæ Dux, translapso iam pacatissimæ possessionis quadriennio, ad præsens a Joanne Ernesto Comite Biron, nullo iure se se tuente copiis militaribus exteris stipato, ac munito interturbatur, Sacra Regia Maiestas integra iura solii sui, Reipublicæque, ac Serenissimi Ducis Curlandiæ, & Semigalliæ tranquillam possessionem conservare peroptans, exploratum sibi habens ea in re, laudabilem Senatus Zelum, votisque Eius ardentibus annuendo, mandat Generosis Regni, & M. Ducatus Litvaniæ Instigatoribus, ut Auctoritate Sacræ Regiæ Maiestatis, ubi de iure venerit, eundem Joannem Ernestum Biron, ex titulo possessorum in Curlandia, & Semigallia honorum, quantocius citari faciant, quod Ducatus Curlandiæ, & Semigalliæ cum auxilio militis externi impetere, ibidemque nobilitatem in partes suas trahere, ad fidem iuramento obstrictam frangendam vi militis externi adigere, ac ad alios temerarios, contra Sacram Regiam Maiestatem, Rempublicam, & Serenissimum Carolum legitimum Ducem actus perpetrandos, illata violentia, cogere, Rescriptorum Sacræ Regiæ Maiestatis inaudito ausu dilacerationem

rationem causare, per quæ præmissa, ac alia huiusmodi innumera, multiplicita attentata, Maiestatem, & supremum Reipublicæ Dominium lædentiā, perpetrare ausus sit, & præsumpserit: Incolas quoque eorundem Ducatum, partes eius sequentes fidefragos, complicitatis reos, ubi de iure venerit, pro infligendis congruis pænis vocari mandat. Siquidem vero Senatus præsentis Zelus præclare se exhibet, ad tuenda iura intuitu recensiti Feudi Ducatum Curlandiæ, & Semigalliæ, Sacræ Regiæ Maiestati, Reipublicæ, ac Serenissimo Duci competentia, proinde ne quæcunque contra eadem iura attentata, vel attentanda, quidquam Reipublicæ detrimenti inferant, Senatus solemniter præcustodit.

Quamvis graviter Sacra Regia Maiestas doleat, quod multis vicibus paterna sua cura convocata Comititia, tam ordinaria, quam extra ordinaria irritò eventu evanuerint, nihilominus pro eo amore, quo bonum Reipublicæ, quo prosperitatem Populi sui prosequitur, dignabitur paternos suos conatus ad reparandam tot raptorum comitiorum iacturam intendere, atque ad vota Senatus, Comititia extra ordinaria ob publicas urgentes rationes in præsentī Statu Reipublicæ, Sacra Regia Maiestas tempore & loco, intra Regnum sibi bene visis, indicare declarat.

Magnificorum Constantini Ludovici Plater Palatini Mscislaviensis, ac Thadzi Lipski Castellani Lanciēsis, uti suorum in negotiis publicis Plenipotentiariorum in iisdem Ducatibus gesta, Sacra Regia Maiestas, plene approbare dignatur, iniungens Eisdem, ut diutius ibidem maneat, Serenissimo Principi Carolo Duci Curlandicæ, consiliis suis adfint, integritatque iurium Sacræ Regiæ Maiestatis, Reipublicæ & Serenissimi Ducis invigilent, ac optimos eorundem Ducatum cives, qui se in illibata Fidelitate, erga Sacram

Regiam

Regiam Maiestatem, Rempublicam, & Serenissimum Ducem suum conspicuos reddiderunt, reddereque pergunt, nomine Sacrae Regiae Maiestatis, & Reipublicae certos faciunt, praestandae sibi remunerationis: quod vero virtutem Eorum, ita, ut merentur, attinet praemiandam, occasiones captare Sacra Regia Maiestas beneficentiae suae esse ducet.

VLADISLAUS LUBINSKI Archi-Episcopus Gnesnensis
Primas Regni & M. D. L. *mp.*

CAJETANUS SOLTYK Episcopus F. BIELINSKI M. W. K.
Cracoviensis Dux Severiae. *mp.*

JOSEPHUS ANDREAS Zaluski E. T. WESSEL S. R. T. *mp.*
Episcopus Kiiovienfis & Czerniech:

ADAMUS KRASINSKI Episcopus JERZY MNISZECH M.
Camenecensis Podoliae. *mp.* N. K. General Wielko:

JAN BRANICKI K. K. H. W. K. *mp.* JOSEPHUS Dux SAN-
VENCESLAUS RZEWUSKI Pala. GUSZKO Marechal:

Cracoviae Dux Campestris Exer- Curiae M. D. L. *mp.*
citum Regni. *mp.*

ANTONIUS JABLONOWSKI Palat: Poseniensis *mp.*

CAROLUS Dux RADZIWIŁ Palatinus Vilnensis *mp.*

THOMAS SOLTYK Palatinus Lancienfis. *mp.*

F. S. POTOCKI Palatinus Terrarum Kiioviae. *mp.*

ANTONIUS LUBOMIRSKI Palatinus Lublinensis. *mp.*

ALEXANDER SAPIEHA Palatinus Polocensis Dux Campe-
stris M. D. Litt: *mp.*

MICHAEL RUDZINSKI Palatinus & Generalis Terrarum
Ducatus Masovia. *mp.*

STA-

STANISLAUS BERNARDUS GOZDZKI Palatinus Po-
dlachiæ. *mp.*

J. in Ducatu Ostrogiensi Jablonowski Palatinus Bracławienfis.

JOANNES AUGUSTUS HYLZEN Palatin: Minscensis.

PETRUS MIĄCZYNSKI Palatinus Czerniechoviensis. *mp.*

IGNATIUS TWARDOWSKI Castellanus Posnaniensis. *mp.*

ADAMUS JORDAN Castellanus Voynicensis. *mp.*

ROCHUS ZBIIEWSKI Castellanus Gnesnensis. *mp.*

MATHIAS LANCKORONSKI Castellanus Kiioviensis. *mp.*

ADAMUS BRZOSTOWSKI Castellanus Polocensis. *mp.*

MICHAEL in Suffczyn SUFFCZYNSKI Castellanus Xe-
menfis. *mp.*

ANDRZEY ABRAMOWICZ Kasztelan Brzeski Litewski.

FRANCISCUS CZAPSKI Castellanus Culmensis. *mp.*

JOZEF SKUMIN TYSZKIEWICZ Kasztelan Mscislawski.

JOANNES ANTONIUS CZARNECKI Castellanus Bra-
claviensis, Stanislaviensis Capitaneus. *mp.*

STEPHANUS KUNICKI Castellanus Chelmensis. *mp.*

ANTONIUS JA. R. ROSTWOROWKI Castellanus Zakro-
cimensis. *mp.*

JOANNES NOWOSIELSKI Castellanus Czechanoviensis.
mp.

Collectio Actuum ad Ducatum Curlandiæ
spectantium uno Regni Sigillo
Communitorum.

1. **P**rovisio Ducalis, Actum Vilsnæ die 28. Nov. 1561.
collatum cum originali Harum testimonio litera-
rum, quibus in fidem Sigillum Nostrum præsentibus
est sub appensum.

2. **Pacta Subiectionis.** Datum Vilnæ feria sexta post Festum s^ce Catharinæ Anno 1561.

Sigillum nostrum præsentibus est &c.

3. **Incorporatio Ducatus Curlandiæ, & Semigalliæ cum Regno Poloniæ** Dat. Lublini die 3. Aug. 1569.

(L.S.)

4. **Responsum Sacræ Regiæ Maiestatis Generosis Brunnow Cancellario, ac Samueli Anfabro Consiliariis, & Oratoribus &c.** Vilnæ die 31. Mai 1581. In quorum fidem **Sigillum Nostrum,** est subimpressum. &c.

STEPHANUS REX.

(L.S.)

5. **Pactorum Subiectionis Livoniæ** Anno 1561. Vilnæ initiorum, **Confirmatio, & approbatio.** Dat. Varsoviæ die 12. Aprilis 1615. & Sigillo Regni communiri mandavimus.

SIGISMUNDUS REX.

(L.S.)

6. **Responsum Sacræ Regiæ Maiestatis Generosis Fircks, & Georgio Vischer de Vitehden,** Datum die 24. Mensis Aprilis Anno 1638.

VLADISLAUS REX.

Jacobus Maximilianus Fredro

(L.S.)

Succamerarius Præmis Regens Cancellariæ Regni.

8. **Renovatio Infeudationis, & Investituræ Illustrissimi Principis Domini Jacobb Curlandiæ & Semigalliæ Ducis** Datum Varsoviæ die 28. Mai 1649.

JOANNES CASIMIRUS REX.

(L.S.)

Andreas Trzebicki Regens

Cancellariæ Regni Maioris.

9. Reversales binæ Regis Poloniæ Joannis Casimiri, &
Ordinum eiusdem Regni erga Jacobum Ducem Cur-
landiæ &c. Datum Varsoviæ die 1. Aug. 1652.

JOANNES CASIMIRUS REX.

Albertus Gorayski Præpositus

(L.S.)

Crusvicensis Sacræ Regiæ

Majestatis Secretarius.

10. Literæ Universales ad incolas Districtus Piltinenfis &c.

Dat. Varsoviæ die 25. Julii Anno 1661.

JOANNES CASIMIRUS REX.

(L.S.)

Joannes Ignatius Bakowski

Succamerarius Culmensis.

11. Responsum a Sacra Regia Majestate Generosis Wilhel-
mo a Rummel Burgravio, Consiliario, & Alegato
Illustr. Curlandiæ Ducis. Dat. Varsoviæ die 6. Aug.
1661.

Ad mandatum S. R. Mtis pro-

(L.S.)

prium Stanislaus Lipski Scho-

last. Vars. S. R. M. Secretarius

12. Conservatio Nobilitatis Curlandiæ circa Libertatem
Mercaturæ Dat. Cracoviae die 16. Aprilis Anno 1676.

JOANNES REX.

Stanislaus Wilovicki

(L.S.)

(S. J.) Regens Cancellariæ

Regni.

13. Literæ Rescripti ad Generosos supremos Consiliarios,
totamque Nobilitatem, & Incolas Ducatum Cur-
land. & Semig. post obitum Ferdinandi 1737.

AUGUSTUS REX.

(L.S.)

14. Rescriptum ad Generosos Supr. Cons. totamque nobilit. die 27. Octobris 1741.

AUGUSTUS REX.

Theodorus de Howel Canon. Metr.

(L.S.) *Gnesn. Præp. Inf. Cam. S. R. M.*

& Sigilli Maioris Secret.

15. Expeditio Commissionis, et Literæ Credentiales pro dict. Commissariis ad status Ducatus Curland. et Semigalliae die 8.bris 1642.

VLADISLAUS REX.

Jacobus Maximilianus

(L.S.) *Fredro Regens Cancellariae Regni.*

SUPPLEMENTUM.

Ex Pacto subiectionis, ex constituta forma Regiminis, ex Commissariorum Decretis, & ex publicis scitis Statuum Curlandiae.

I. **P**lurimae exterorum Familiae Nobiles, ignobilesque in Curlandiam, partim ante eius cum Regno iunctionem, partim post sub Friderico Principe praesertim commigrarunt, quarum plurimarum, cum et nobilitas, et natio incerta esset, quo huic confusione occurreretur, Tribunal quoddam Sacrae Regiae Maiestatis, et Reipublicae auctoritate (Ritterbanck dictum) tanquam praesens huic malo remedium institutum est.

II. Huius iudicii partes erant, antiquas; & Nobiles familias, a novis, & ignobilibus secernere, illas libertatum, privilegiorum & bonorum possidendorum capaces, has vero ad ea omnia inhabiles, & inidoneas declarare.

III. In Regiminis edita formula per Serenissimos Reges idem statutum fuit; dum hæc ibi leguntur verba: *Dummodo inter hos, qui vere Nobiles sunt, & eos, qui plebei, iudicio a nobis constituto, (quod Ritterbanck vocatur) legitimum discrimen fiat.* Cui mandato nobilitas una cum Duce suo tunc subscripserat.

IV. Hoc nobilium iudicium habitum fuit primum Anno 1620. 13. Octobris, deinde Anno 1634. die 20. Julii.

V. Actis huius iudicii de nobilitate cuiusque investiganda instituti eorum omnium Nomina inserta sunt, quorum Nobilitas publicae famae testimonio, armorum gentiliorum productione, literarum, privilegiorum Diplomatum illis ab Imperatoribus, & Regibus concessorum documentis probata fuit.

VI. Contra iisdem in actis horum quoque Nomina inveniuntur, qui eiusdem iudicii decreto, ab omnibus nobilium iuribus, & privilegiis amoveniuntur ibique hæc verba leguntur. Quandoquidem in Joannis Gracwingshoff, & Mathiae Bühren productis documentis requisitae per Regni Poloniae Constitutiones, & vigore huius iudicii necessariae conditiones non inveniuntur, idcirco Mathias Bühren pro nobili habendus non est.

VII. Monumenta Curlandiae de nulla alia Familia Bühren, praeter eam, quæ sub nomine de Biron nota fuit, quæque Anno 1730. ius indigenatus sibi procuravit, ne minimam quidem facit mentionem.

VIII.

VIII. Juxta leges fundamentales, Curlandiæ, & Semigalliæ Ducatum, inter jus Nobilitatis & Indigenatus, plurimum interest. Primum etenim Commendatione Ducis, & Nobilium magnis meritis, & virtutibus suffulta per Regni Constitutionem acquiritur. Alterum vero vetustis, & nec minimum quidem suspectæ Nobilitatis Familiis, matura deliberatione præcedente in publico Statutum Conventu concedi solet.

IX. Quærendum igitur est, utrum Comes Ioannes Ernestus Bironius. Anno 1730. in publico ordinum Curlandiæ congressu de more hujus Provinciæ indigenatum obtinuerit?

XI. Memoratus Ioannes Ernestus, Comes Bironius vera est Mathiæ Büren posteritas, qui ut supra ostensum est, judicio eam in rem instituto 1634. omnis Nobilitatis expers est declaratus.

XI. Neque Mathias Bühren, neque ejus Filium Ioannes Ernestus Bironius in Nobilium numerum commendatione Principis, & Nobilitatis per ullam Constitutionem cooptatus fuit. Quod vero ad jus Indigenatus attinet, certum est, illud, nisi indubitata Nobilitatis homini concedi non potuisse. Unde inferri debet collatum Comiti Bironio. Anno 1730. Indigenatum irritum, ac nullius roboris esse.

XII. Comes Ioannes Ernestus, si gentis de Bühren est, nullo pacto esse Nobilis potest, aut Curlandiæ Ducatus Indigena; cum enim Indigenatus jus illi conferretur, non fuit Nobilis. Quod si se è Domo Bironiorum esse vult, sequitur Eum Nationis Curlandiæ non esse, Nemo enim hoc Nomine, aut domicilium in Curlandia habuisse aut fuisse perhibetur. Vera autem Bironum Familia cum
ultimo

ultimo hujus Gentis hæredæ Mareschalco Franciæ, regnante Henrico Magno, pænitus extincta est.

Ex his omnibus nihil superest, quam ut quisque diligenter hæc secum reputet, num Polona Respublica ferre possit, ut is qui eo tempore, quo jus Indigenatus conferebatur, non solum in Nobilium, sed ne in Civium quidem erat numero, ut is hæreditario jure Amplissimum hunc Ducatum teneat. An non plena dedecoris hæc ab omnibus Europæ Gentibus haberetur iniquitas, si ejusmodi homini Gens tot partis sanguine suo decoribus, tantaque fama inclita subiiceretur? & quæ fraterno quodam jure Polonis conjuncta est, in æternum obsequium homini perpetuæ servituti addicto dederetur? an hoc, cum illa Republica, quæ suis dat jura Regibus, congruere potest, ut perferat hominem suis conculcatis juribus, vi & armis Feudum suum invadentem ut æquo animo post suum, quem in oculis ferre debet Principem, secundo loco, tam nihili hominem colat, & veneretur? Judicent hoc omnes Sapientissimæ Europæ totius Nationes.

